

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštno
vred in v Mariboru z
pošiljanjem na dom
za celo leto K 5.—
za pol leta „ 2.60
za četrt leta „ 1.30

Naročnina se pošilja
spravnostno v tiskarni
sv. Cirila, koroške
ulice št. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Deležniki katol. tis-
kovnega društva do-
bivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Posamezni listi dobé
se v tiskarni in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 h.

Rokopis se ne vra-
tajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice,
če se natisne enkrat,
po 12 h, dvakrat 18 h,
trikrat 24 h.

Štev. 20.

V Mariboru, dne 18. majnika 1899.

Tečaj XXXIII.

Tridesetletnica ljudske šole.

Zadnje nedeljo dne 14. maja je preteklo 30 let, odkar smo dobili sedanje šolske zakone, s kojimi se je dotedanja verska ljudska šola v liberalnem zmislu predrugačila. Konservativizmu, ali kakor se že bodi krščanski duh imenuje, kateremu je framasonski liberalizem bil tako dolgo stregel po življenju, se je porinil s tem nož v srce, in veselje, da se je to posrečilo, so razglaševale večerne razsvetljave po večjih mestih in himne po liberalnih časnikih. Kričalo se je, da je pri Kraljevem Gradcu l. 1866. zmagal le pruski ljudski učitelj, to se pravi, da je pruska vojska našo porazila le vsled višje ljudsko-šolske izobrazbe; zatorej se je morala v Avstriji šola cerkvi vzeti in v brezversko in sicer ob jednem tako preustrojiti, da podaja več svetovne izobrazbe.

Dvojna laž je v teh besedah zadržana! Prvič 66. leta ni bila zmage kriva višja izobrazba pruskih vojakov, ampak podlegli smo, ker so pruske puške šestkrat hitreje streljale, ker je v odločilnem trenutku pruski vojski pruski kraljevič s svojim korom prišel v pomoč, in ker naše poveljstvo ni bilo za nič; druga laž pa je ta, da se je našemu ljudstvu tako pravilo, kakor da bi bila pruska šola brezverska. Toda pruska šola je bila verska in je še zdaj, celo Židje imajo tamkaj za-se verske šole; in ravno pri Prusih se od dne do dne bolje in glasneje naglaša, da mora ljudska šola verstvo močno gojiti. No, pa dobili smo l. 1869. novo šolo, z ozirom na katero so liberalci obljubovali, da bode Av-

strijo povzdignila na visoko stopnjo izobrazbe in moči, da bode njene narode osrečila in Bog si vedi, kaj vse.

Šola je jela delovati. Razočen človek in pameten solnik je naprej vedel, koliko je vredna, in kakšnega sadu je od nje pričakovati, a liberalna meščanska masa, še zmage pijana, ni vprašala po vseh. In zato je bila desetletnica ne manj hrupna od rojstnega dne.

Dvajsetletnica (1889) je že bila precej tiha. Pokazale so se posledice liberalizma; brezverstvo povsod in revščina v nižjih slojih, zlasti v kmetškemu stanu, in trezni so jasno spoznali, da šola ne le tega ne more odpraviti, ampak da se brezverstvo pospešuje in delavske moči kmetškemu stanu odteguje. Liberalni časniki so pa tolažili rekoč, počakati se mora, kajti sad nove šole pokazal se še le bode v drugem rodu.

Nastopil je drug rod, listi, ki se je solal v novi šoli, doteklo pa je tudi te šole tretje desetletje. Pričakovalo bi se, da bode ta rod hvaležen svoji učiteljici in jo proslavljal vsaj na dan, ko se ji je vrnilo leto tridesetokrat, ali glej, nikdo se je ni hvaležno spomnil, izvzemši tu in tam nekaterih liberalnih učiteljev, pa le bolj iz sovraštva do cerkve. O veliki vrednosti ljudske šole ne da se danes nikdo več prepričati, kajti izkustvo je lahko dovolj poučilo vsakega. Nikakor nismo toli kratkovidni ali celo zlobni, da bi vsa zla sedanje človeške družbe pripisovali šoli, nismo pa tudi nepravični, da bi našim spodnještajarskim gospodom učiteljem ne dali, kar jim gre. Na glas izjavljamo, da so se ti vrli

možje v svoji ogromni večini z vsemi močmi do današnjega dne vestno trudili, da so vkljub šolskim zakonom, narodu našemu pošoli koristili, kolikor je bili mogoče. Dobro vemo, da marsikaterega ni plašila tudi časna škoda, le da narodu svojemu ni pridrževal, kar mu je velevalo slovensko pobožno srce. Vsakemu izmed teh ne zlat ampak diamanten križ na prsi! Srečno se sme šteti naše ljudstvo, ker je imelo doslej take učitelje, če se ozre po sosednih nemških ozemljih. Da bi vedno tako ostalo!

Ali vkljub temu se nam zdi umestno, da povodom tridesetletnice sedanje ljudske šole takorekoč javno pribijemo našo sodbo o njej, da si se je že toliko pisalo in čitalo.

1. Šola ni verska, ona ne more versko npravno vzgajati, ker ste v to svrhu dve uri na teden premalo; da bi se pa versko-npravno vzgajalo po pouku v drugih strokah, na to se ni zanašati, ker je po § 2 osnovnih določil pouk v teh neodvisen od vpliva jedne ali druge cerkve, oziroma verske družbe. Ostane torej le dve uri pouka v svrhu versko-npravne vzgoje. Kje pa je vzgled, kje navajanje —?

2. Šoli je predpisane preveč učne tvarine; deca ne more v odmerjenem času toliko prebaviti in mora pogrešati vzgojo, s kojo se učitelj pri najboljši volji ne utegne mnogo pečati.

3. Deca ima preveč ur; toliko ur zaporedoma le znanosti phati v njo kakor slamo v vojaško slannico, ni zdravo.

4. Snov v učnih načrtih ni uvrščena z ozirom na duševni razvoj otrok. V drugem

Listek.

Jeruzalemsko romanje.

(Piše prof. J. Zidanšek.)

14. Cerkev Božjega groba na Kalvariji in njena svetišča.

Bilo je krasno nedeljsko jutro, ko smo se prvokrat zbudili v Jeruzalemu. Od vseh strani donel nam je na uho lepi zvonov glas, katerega smo že precej dolgo neradi pogrešati morali; po vseh katoliških cerkvah namreč, kakor tudi v krivoverskih, posebno v ruskih, naznanjala se je nedeljska služba Božja z dobro vbranim zvonjenjem ali bolje z nekim čudnim, pa mičnim pritrkavanjem ali vdarjanjem zvonov. Naša prva pot je bila zopet na Kalvarijo, ker ves nedeljski predpoldan bil je romarjem odločen samo za to, da izpolnimo svojo versko dolžnost t. j. da se udeležimo daritve svete maše, oziroma da jo sami opravimo, in pa da si natančno ogledamo cerkev Božjega groba in vsa njena svetišča.

V precejšnji zadregi sem zdaj, ker bi Vam moral naslikati in opisati znamenito cerkev Božjega groba, kar pa ni lahka reč; najrajši bi Vam rekel: Idite, pa pogledajte si jo sami, ker ravno zdaj ponuja se Vam najlepša

priložnost; saj Vam je pred kratkim iz bele Ljubljane došlo prijazno vabilo, da se udeležite, prve tedne meseca oktobra, prvega slovenskega romanja v sv. deželo. Moja srčna želja je, da bi se mnogo romarjev oglasilo in posebno še, da bi pobožni Štajarci pri tem ne zaostali, ker to romanje je po mojih mislih za nas Slovence velikega pomena. Ljubi rojaki! Oznanimo dejanski vsemu svetu, da smo res katolišk narod; pokažimo očitno, da se ne poganjamo samo za svoj zemeljski blagor, da se ne borimo samo za ljubi vsakdajni kruhek, ampak da nas navdajajo tudi vzvišene misli in plemeniti vzori! — Ko sem se vrnil iz jutrovih krajev, nagovoril me je nek odličen gospod tako-le: «No, kaj pa imate zdaj od svojega jeruzalemskega romanja?» — Moram reči, da so me te besede zelo osupnile in razjarile. Moj Bog! Ali sem mar potoval v sv. kraje zato, da bi si kak krajcar zaslužil ali da bi tam dobro jedel in pil? Sram nas bodi takega zgolj posvetnega in nizkega misljenja. Kdor bi hotel pri tem romanju obogatiti in se zrediti ali odebeleti, ta seveda le naj ostane rajši doma; takih filistrov ali zapečnjakov ne mara videti sv. dežela; le naj sedijo doma za pečjo in hodijo v kuhinjo piskrov lizat. — Pa pravite: Romanje je težavno in nevarno; ne morem in ne smem tajiti, da je v tem

precej resnice; pa resnično je tudi, da čim večja je bila nevarnost ali nadloga, katero smo prestali, tem mogočnejši in lepši je spomin na njo. Sicer pa menim, da ne bo na morju nikake nevarnosti, ker meseca oktobra navadno burja in viharji ne razsajajo; če se pa v nekaterih žledcih kaka nevolja oglasi, velike škode ne bo nikomur napravila; ampak dotični romar se še bo pozneje doma lahko pobahal, da pozna — morskorozen. Iz Jafe v Jeruzalem in od tod v Betlehem potovati, pa itak za nikogar ni pretežavno; sicer se pa spodobi, da trpimo nekatere težave in neprijetnosti tam, kjer je naš Zveličar toliko bridkosti prestal zavoljo nas. — Najbolj neprilčno za nas Štajarce je menda samo to, da se ravno isti čas pri nas vrši trgatve v vinogradih; a kdor ima nekaj dobre volje, vedel bo tudi to oviro odpraviti; najtežavnije in poglavitno je le, da se človek trdno odloči, vse drugo se ležje premaga; torej hajd v Jeruzalem, kdor ima nekaj korajže v srcu in dovolj denarja (130 gold.) v žepu! —

Kaj ne, da sem malo zašel na drugo polje? «Nam že zopet vhaža v puščavo,» bodo nekteri rekli; ne, v puščavo ne pojdem več premišljevat, ako me posebne razmere in okoliščine ne prisilijo; vrnimo se torej na Kalvarijo; ker pa vsi ne morete potovati

šolskem letu začeti s slovnico, v tretjem in četrtem toliko zemljepisja itd.!

5. Šola je premalo praktična; čitanje, pisanje in računanje se premalo vadi, vsa šola pa ni tako urejena, da bi pripravljala ob enem na praktične razmere po mestih, po kmetih.

6. Na izobrazbo učiteljev bi se moralo skrbneje gledati; v pripravnico, če se še sploh nahaja pri učiteljski, sme vstopiti vse, kar se oglasi, kakšen je potem pouk; vzgojeslovje z dušeslovjem že v drugem letu itd.

7. Metoda, po kateri se v ljudski šoli poučuje, v splošnem ni mnogo vredna, ker otroka ne vzgaja k samostalnosti; vedno da bi ga s prašanji cukal; ko ga pa prepustiš samemu sebi, pa nič ne ve.

8. Šola razmerno preveč stane, mnogo več, nego je vredna. Leta 1848. hodilo je v Avstriji v ljudsko šolo 1,425.000, leta 1875. 2,150.000, leta 1896. 3,400.000 otrok; stala pa je leta 1848. 2,800.000 gld., leta 1875. 9,000.000 gld., leta 1896. 45,000.000 gld.; leta 1896. bilo je ne celo trikrat toliko otrok ko leta 1848., stala pa je šola 16krat več.

9. Šola nima šibe strahovalke. Star pregovor pravi: »Šiba novo mašo poje,« in kar pravijo pregovori, to dokazovala je izkušnja sto in sto let, da je neoporečna čista resnica. In Slomšek, najboljši in najmodrejši oče slovenskega naroda in dece posebej, je djal: »Šiba naj otroke modro strahuje, potem se mladeniču palice bati treba ne bo, in tudi moža ptuja vrata po petah tolkla ne bodo.« Samoumevno, da zahtevamo le zmerno in pravično rabo šibe v šoli.

In 10. S šolo in učiteljem veleva jih premnogo, a prijateljev premalo. Vsak, ki tudi ne sedi v tem ali unem šolskem svetu, najde tu prelahko podpore, če gre nad šolo ali učitelja, čisto gotovo pa (in to z ozirom na naše kraje), če je šolski svet po večini nemčurski, in se rovar poteguje za nemško korist. Tako je šola v splošnem postala torišče za politične in druge strasti raznih pustolovcev, največje takšnih, ki z ničim drugim komandirati nimajo.

Ob tridesetletnici sedanjih šolskih zakonov ne moremo izraziti primernejše želje, nego da se kmalu nadomestijo z drugimi boljšimi, ki se bodo več ozirali na krščanske in praktične potrebe mladih državljanov.

Zakaj in kako se nam je treba združiti?

II. Kako tone obrtništvo.

Delavec je že nemanič, a obrt se pogreza bolj in bolj v nemaništvo (proletariat).

sv. kraje, zato hočemo vsaj v duhu obiskati cerkev Božjega groba in si živo predstaviti njeno podobo. Ta cerkev stoji ravno vrh Kalvarije; nekdanj so bili tam vrti in rodovitna zemlja, a dandanes je ves okraj s hišami pozidan; nekatere stavbe so celo k cerkvi prizidane in zato ni mogoče okoli nje iti in si je od zunaj ogledati. Površje kalvarijskega hriba, kolikor ga obsega cerkev Božjega groba, je seveda vzravnano in plano; samo dve skali še molita iz zemlje, kakor v starih časih in sicer velika pečina, na kateri so križi stali, druga pa manjša, v kateri je Božji grob. Zato je v tej cerkvi pravzaprav dvoje nadstropij ali razločujejo se 3 deli; srednji in največji, v katerem je kapela Božjega groba; zgornji na najvišji Kalvarijski skali, ki se navadno imenuje Golgota, in slednjič spodnji, ali podzemeljski, kjer je kapela sv. Helene. Že iz tega je razvidno, da cerkev Božjega groba ni taka, kakoršne so navadno naše farne cerkve in podružnice; stolpa pri cerkvi ni; nekdanj je bil, pa so ga podrli neverniki; tudi velikih vrat ni tam, kjer bi jih mi pričakovali, in je sploh pri celi cerkvi le eden vhod, namreč od južne strani. Tukaj pred cerkvijo nahaja se tudi precej velik, s kamenitim tlakom pokrit trg, na katerem prodajajo različni tržci rožne vence in razne druge stvari, a tem prostoru

Pred kakima dvema tjednoma je slikal na občnem zboru dunajske črčevljarske zadruge nje načelnik Bica žalostno hiranje rokodelstva: kako mnogokrat predelajo cele noči, da se kolikor toliko prestradajo; če se razmerje v kratkem ne vzboljša, propadejo v nemnogh letih vsi črčevljari. Tožil je, da vlada ničesar ne stori v njih prospeh. To zadnje je rečeno nekoliko prehudo. Poslednji čas je vlada razno-kaj poskusila, da bi podprla mal obrt v groznem boji njegovem za »bitje alj nebitje«. Skrbi za boljšo strokovno izobrazbo z mojsterskim in strokovnim poukom ter z vedno maloobrtnej razstavo na Dunaji in obdronimi razstavami po drugih krajih; daje za drugam stroje in razna pomagala ali na posodo ali pa na izčasbo (da jih izplačujejo v malih obrokih); nastaviti se trudi tudi učitelje potovalnike, da bi s kraja v kraj poučevali rokodelce v spretnosti. Prizadeva se tudi priskrbeti jim surovinskih in prodajalnih skladišč, kjer bi vkupno in cenejše kupovali surovine in vkupno in lažje prodajali svoje izdelke. Kajpada je vse to samo polovičarsko; toda korenito pomagati je mogoče samo, če se izpremeni celo sedanje gospodarstveno stalo. A tega se dosedaj vsi imenitniki in ugledniki bojé. Mnogi žele, da se splošno raztegne, tudi na tvorničarje, obrtno usposobilo; toda v sedanjih razmerah, ko stiska ves svet kruto tekmarstvo, bi to samo za sebe imelo malo uspeha, z druge stani bi pa vzela prav mnogim delavcem kruh izpred ust. Tudi prisilne zadruge, ki so se ne še davno uvele, ne vzmorejo dosti. Bavarec Paulus, ki je bil poslan proučevati jih, pravi svojim krajanom naravnost: Ne pričakujte mnogo dobrega od takih obveznih zadrug; ne prinašajo kaj posebnega. Poleg njih in preko njih so se ustanovila svobodna zdruštva, katera uspevajo bolje. Tako je osnovalo n. pr. 40 graških črčevljarjev skupno nakupovalnico, da jim nakupuje na debelo usnje in druge njih potrebščine, a oni v njej dobivajo vse to ceneje in boljše. Take osrednje nakupovalnice in prodajalnice, kjer bi skupno prodajali svoje proizvode, nasvetavam prav odločno, posebno v Celji in Mariboru, za vsak obrt posebej, in za vse obrtnike celega okrožja. Vlada jih bo, kakor jih drugod, gotovo rada podpirala s precejšnjimi podporami: Človek obrača, Bog obrne; a Bog ne obrne (in vlada še menj), če človek ne obrača.

Toda zasegal sem že nekoliko prenaprej. Kako gre sedaj rokodelcem?

Šajher piše v že omenjeni knjigi str. 51 o nekem poštenem črčevljariju: Dve tesni sobici ima za stanovanje in delavnico in kuhinjo ob enem. Dela za nekega oblekárničarja (prodajalničarja obleke); trdi, da prodaja

je vsak dan videti ljudi vsake vrste, vsakega stanu in vsake barve v najčudnejših nošah; tu se bližajo Božjemu grobu zastopniki menda vsake narodnosti in vsake vere celega sveta; najbolj hudo gledali so nas avstrijske katoličane krivoverski popi. — Čegava pa je cerkev Božjega groba, ali ni naša? Ne; žalibog, da ni katoliška, ampak — turška in zato vidiš v njej svojo pobožnost opravljati razne krivoverce, kakor tudi muhamedane s svojim fesom ali turbanom na glavi; mi katoličani ali latinci, kakor nas tam imenujejo, imamo v svoji oblasti le nekatere kapelice; pri Božjem grobu so pa določene ure, kedaj smejo tam maševati ali katoliški duhovniki ali ruski ali armenski itd.

Kdo in kedaj je to cerkev postavil? Brezbožni rimski cesar Hadrian je Kalvarijo kristjanom vzel in na njenem vrhu sezidal pagansk tempel neki boginji na čast; Božji grob pa je dal zasuti, da bi kristjani ne vedeli več, kje so ti tako sveti kraji. A cesar Konstantin v 4. stoletju je tisti tempel razdejil in tudi Gospodov grob zopet našel; bil je v zemlji skrit in pokrit, pa celo nepoškodovan; postaviti je dal potem okoli Božjega groba krasno okroglo cerkev, kakršni pravimo rotunda in od katere se še temeljni zidovi dandanes nahajajo. V 12. stoletju dostavili so križarji na vzhodni strani

on svoje izdelke mnogo bolje nego njegovi tovariši, ker se njegovo obuvalo razpečava posebno izbirčnim odjemalcem. Plačuje 12. gld. stanovnine na mesec. Oženjen je, ima štiri otroke in tri vajence. Vseh teh devet oseb prebiva in spi v teh dveh ozkih izbicah Hranijo se takole: Zjutraj dve deki prave in šest dek nadomestne kave in 12 dek sladkorja — stane 13 kr.; opoludne: ravno tisto, za malico: isto; zvečer jedno kilo krompirja in večasih za poboljšek: za 10 kr. klobase. Vsak dan se pripojé za 30 kr. mleka in kruha. Vsako nedeljo, če je mogoče, se kupi tudi $\frac{7}{10}$ do jedne kile mesa. Vseh devet oseb tedaj zajé na dan — na dragem Dunaju! — samo jeden goldinar. Več ne smejo, da zmagajo stanovnino, davek, obleko itd. In njemu se še dobro plačuje, kakor sam zatrjuje, kako se godi še le drugim! Delajo od ranega jutra do poznega večera, in mnogokrat mora dvajstletna njegova hčerka tudi maličiti se pri sivalnici do kasne polnoči! Vsi trije vajenci spé v jednej postelji! Živé tedaj vsi do malega ob samej slabotnej kavi. Drugega izkuhati gospodinja niti ne utagne, ker mora celi Božji dan možu pomagati, ni minute preveč ne sme zamuditi, da še tako gre, kakor gre.

Tkalec na deželi zasluži mnogokod samo po največ 120 gld., mnogokrat samo 60—90 gld. na leto. Kako preživlja sebe in svoje! Kako oblači?!

Čital sem v »Vaterlandu« l. 1890, kako je preiskoval tedanji poročevalec obrtnega odseka, Ebenhoch, razmere rokodelske in kaj je našel. Pretreslo me je vsega. Pripoveduje: Vstopimo v snažno, pa ubožno sobo, ki je ob enem delavnica. Mojster, razmeroma še mlad, sedi ob trhlej mizi. Na pol oslèpel je od dela in pač tudi od solz, ki mu jih iztiska siroččina njegove družine. Ima dva otroka. Stanovnine na mesec plačuje 12 gld., zasluži pa na teden povprek 5—6 gld. Ima tedaj bornih 10 gld. na celi mesec za vso družino za hrano, obleko in vse drugo! Mnogokedaj je tudi brez dela. Otročka se presrečno ozirata v očeta — ne vesta še siromačka, kako sirotna da sta.

Drug črčevljari ima jedno sobo, kjer stanuje on z ženo in petimi otročiči, in jedno izbico, kamor mu hodijo za malo plačilo drugi siromaki samo prenočevati. Ozki hodnik mu je za kuhinjo. Plačuje stanovnine na mesec 11 gld. in pol. Zasluži povprek 4—5 gld. na teden. Žena krošnjari s prestami. Če néma dela, kakor se zgodi mnogokrat, prisluži tudi on nekaj malega z istim prodajanjem. Šivalni stroj je že davno moral prodati. Hrana: opoludne se namaže nekoliko surovega masla na kos komisa; to jih mora preživeti do večera

lepo veliko cerkev s 3 ladijami, ki je obsegala 5 zadnjih postaj sv. križevega pota in ki še pravzaprav dandanes stoji; seveda ni več taka, kakor je bila v srednjem veku in jo je sploh težko spoznati za staro križarsko cerkev, ker se je mnogo predrugačilo in prizidalo; najbolj jo je oškodoval strašanski požar l. 1808, ko ji je ogenj vzel vso lepoto; od tega časa se posebno krivoverci šopirijo na tem mestu, ker so mnogo pomagali pri popravilu in pozidanju pogorele cerkve.

Ko vstopimo v cerkev Božjega groba, ponuja se nam takoj prav žalosten in za ves krščanski svet sramotilen prizor; hitro od vhoda na levo stran sedijo na vzvišenem tlaku muhamedanski vojaki, ki glasno kramljajo, tobak kadijo in kavo pijejo; to je turška straža, ki zjutraj ob 5. uri cerkev odpira, zvečer ob 7. uri pa zapira in ki skrbi, da se tam ne pripeti kakšen nered ali prepir; navadno le takrat poseže vmes, kedar se med seboj stepejo — kristjani različnega veroizpovedanja. Romar se tu nehote spominja tistih rimskih vojakov, ki so stražili Zveličarjev grob. Nekaj stopinj pred nami zapazimo na tleh čez 2 m. dolg in čez 1 m. širok rdečkast kamen; mislili bi, da je tu žrč ali raka; a to je kamen maziljenja, ker zaznamlja kraj, kjer sta Jožef Arimat. in Nikodem mazilila telo Jezusovo. Večkrat je tu

Zvečer izkuha žena nekoliko rezancev ali kaj takega: to je jedina topla jed v celem dnevu.

Drug mojster ima ženo in osem otrok; sobo samo jedno. Šivalnico je že davno moral v silo prodati. Orodje mu leži prašno na tleh: ubožček že nekaj tjednov nema dela; vrh tega je na pol oslepel. Žena si nekaj pripere. Jedna hči in jeden sin že delavčujeta in dajeta svojo dnino staršem. Topla jed jim je redka prikazen. S surovim maslom namazan komis in ostanki, ki jih jim prinašajo usmiljene kuharice, to je vsa njih hrana. Bridko jokaje sta se pritoževala siromaka, da niju sin, jedina njih podpora, mora vinotoka k vojakom? Kako bode se le potem? In tako gre večini črevljarjev (in tudi drugim obrtnikom). Vkljub ubožstvu in ogroznej bedi človeku dobro dene snaznost, ki je povsod. In tudi vere še neso izgubili. Križé, podobe Matere Božje in moleki se vidijo povsod. In sočutje jim je tak dobro dejalo. Vsi so imeli solze v očeh. Svoj živ dan ne bom pozabil te strašne siróščine. »In od kedaj vam gre tako slabo, ljubi ljudje?« »Natančno se lahko določi dan: odkar so se zasnovale črevljarnice in prodajalničarji na veliko ponujajo slabo in zato ceno svoje blago«.

Da, velevršila in velike tekmarnice izpodnikajo rokodelcem tla. Velevršila (vêlike tvornice) vse izdelujejo s stroji, mnogo hitreje, mnogo ceneje, pa še mnogo bolj slabeje. Z njimi v zvezi so pa velike prodajalnice, katere njih dobrovidno pa slabovredno blago zaradi tega morejo prodajati tak ceno, da rokodelca ne more z njimi tekmariti (konkurirati): ne izplača se mu več delo; tudi bolj in bolj izgublja delo, ker kupniki (»kunti«) kupujejo rajši — nekaj zaradi ubožnosti nekaj zaradi nevednosti — prej označeno narejeno robo, nego da bi naročali pri obrtnikih sami sebi v škodo. Vem za tovarisa, ki je kupil v takej zalogi na Dunaji lepovidne a zanične črevlje samo za kaka dva forinta; pa komaj dva ali tri tjedne jih je nosil, pa so bili zbiti do konca: niti zašiti se niso več dali.

Po naših krajih obrtnikom tolika sila še ni; vendar se jim godi tudi hudo. Pojdi sam malo krog njih in povprašuj: slišal boš same tožbe in sicer pravične tožbe. In njih položaj bolj in bolj nazaduje. In vendar pri nas še ni doslej mnogo tistega tekmarstva z veleobrtom; kaj bode se le takrat, kedar jih pritisne tisto! In bojim se, da se to zgodi prav v kratkem; zakaj že prepregajo velikaši tudi pokrajinska mesta in deželo s pogubonosnimi prodajalnicami. Črevljarnica mōdlinška n. pr. ima že kakih poldrugsto prodajnic-podružnic po državi, Kraftova črevljarnica v Bregencu pa v samej malej deželici Predáreljskej čez

20. In jedna taka tekmarnica vzame posej in zaslužek tiste vrste rokodelcem v celem okolišu. In vsak stroj, ki zasvrči v veleobrtu, vgrabi kruh mnogim obrtnikom. In kako naglo se množé stroji! Avstrija je imela v industriji l. 1873. strojev za 336.000 konjskih sil, a l. 1888. že za 2,150.000! Bog vé, koliko se le dandenašnji. Obrtniki pa se drug za drugim utaplajo, znižbújejo (»deklasirajo«) se, to se pravi: padajo v nemaništvo (proletariat) in razmnožujejo delavstvo ter s tem še bolj manjšajo delavsko plačo, ko je njih ponuj večji in večji; zakaj čim več delavcev se ponuja, tem manjša plača se jim daje. Na Nemškem se je n. pr. znižalo število rokodelskih ljudij v sedmih letih za tri odstotke. Takih ljudij štejejo na Nemškem 6 milijonov; kak polom bi navstal, če tolika množica izgubi kruh! In mnogi družboslovci obetajo vsem malim obrtnikom že gotovo pogubo; samo za nekatera mala dela, n. pr. za kopanje bi ga še kaj malega ostalo. Teh napovednikov obečanja se pač ne bodo nikedar izpolnila; vendar so nekatere vrste rokodelstva pač za zmirom že ukončané in mrtve, n. pr. tkalstvo; in če bi slo tako dalje kakor sedaj, poginol bi res prej ali slej ves mali obrt.

Zelo tlačí obrtnike to, da težko dobodo cenega posojila, sami pa morajo čakati prav mnogokrat dolgo časa svojega plačila. Nemalo rokodelcev, ki jim je tvornica vzela delo in kruh, se izkuša ohraniti s tem, da domáči. O tem domačenji še nekoliko prihodnjíč!

J. M. Kržišnik.

Jezikovno vprašanje.

Vedno bolj gotovo se zatrjuje, da misli grof Thun odpraviti sedanje zmedene jezikovne razmere na Českem z nekim čudotvornim jezikovnim zakonom. Mogoče, da se mu posreči napraviti mir na severu. Kaj pa bo z jugom? Tudi tukaj še vedno divjajo narodni boji ter jemljejo duševne in gmotne moči sosednim si narodom. Mi bi prosili, da slovenski poslanci odločno zahtevajo od grofa Thuna, naj uredi tudi na jugu jezikovne razmere, toda mi tega ne storimo, ker vemo, da se naši poslanci bojijo priti iz večine v opozicijo . . .

Poučujte narod!

Zopet se začenja razvijati društveno življenje. Veselica za veselico se vrši po naši zemlji. Trezni in delavni rodoljubi naj storijo pravočasno svojo dolžnost, da dajo tem veselicam tudi višji pomen. Ne smela bi se prirediti nobena veselica, kjer ni v programu

tudi kak poučen, izobraževalen govor. Somišljeniki, odpirajte ob takih prilikah oči svojim rojakom, kažite jim naše slabo gospodarstveno stanje ter jih navdušujte za krščansko-socijalne zadružne ideje, kažite jim v prijateljskih pogovorih tudi naše nezdrave politične razmere, kako nas stajarski Nemci le izsesavajajo ter jih pridobivajte za samostalno upravo spodnještajarskih Slovencev. Izobrazujmo, poučujmo narod in nobena sovražna sila nas ne bo zmogla.

Naši prijatelji na Kranjskem.

Ni ga Slovenca, ki bi ne bil prepričan o veliki važnosti društva »Naša straža«; tako bi človek mislil, ali v resnici je drugače. Poslanec katoliške stranke je v jedni zadnjih sej kranjskega deželnega zbora predlagal, naj se podari temu za obmejne Slovence toli imenitnemu in doslej še šibkemu društvu 1000 gld. podpore; zares, potrebovalo bi društvo tega denarja kakor riba vode. Ali liberalni Slovenci — ne, imena »Slovinci« niso vredni, ampak »liberalci v slovenski koži« naj se imenujejo — so glasovali zoper ta predlog, z njimi vred seveda tudi Nemci, njih tajni prijatelji, in predlog je padel. Društvu »Naša straža« je združena večina dovolila le 100 gld. Ali se zdaj še tudi ne bodo temu in onemu odprle oči, spoznavšemu, da so »liberalni Slovenci« na Kranjskem politični sleparji in izdajalci slovenskega naroda?

Primorski Slovenci.

Človek bi mislil, da se bo Thunovo ministerstvo vsaj nekoliko bolj oziralo na Jugoslovane nego prejšnja ministerstva, toda temu ni tako, pod Thunovim ministerstvom se godi Jugoslovanom še slabše kot kdaj prej. Posebno na slabo so se obrnile razmere na Primorskem. Sedanji primorski namestnik, nemški grof Goess bolj prezira Slovane nego njegov prednik, Italijan Rinaldini. V Gorici je nastavljal deželnim glavarjem dr. Pajerja, ki javno žali slovenske tirjatve, v Trstu gleda mirnim očesom župana dr. Dompierija, ki ne da po fakinaži razžaljenim slovenskim poslancem nobenega zadoščenja, a na Istrskem izjavlja, da mu je vseeno, kje da zboruje deželni zbor, magari tudi v mestu, ki bo slovenske poslance zopet surovo napadalo. Ni čudo torej, da Primorci doma nočejo v deželne zборе, a od državnih poslancev zahtevajo, da gredo v opozicijo.

videti, kako Rusi in Armenci ob tem kamenu merijo platno, iz katerega si bodo napravili mrtvaško oblačilo; to je sicer lepa navada, pa boljše je vendar, če je človek tudi znotraj v svoji duši Jezusu podoben. Vedno klečijo verniki okoli tega kamena in ga poljublajo, ker tu je 13. postaja križevega pota; zato ga tudi razsvitljujejo ves dan luči na velikih svetilnikih.

Ako gremo od tod kakih 8 korakov na levo proti zapadu in potem še toliko proti severu, smo pred Božjim grobom. Kakor se pogosto nahaja v romarskih cerkvah na pr. v Loretu, v Marijinem Celju itd. v sredi cerkve še posebna kapela, tako je tudi tukaj kapela Božjega groba na sredi neke z visokimi stebri podprte okrogle stavbe, katero pokriva velikanska kupola. Na spredni strani je kapela okrašena z mnogimi hudobami in gorečimi svetilnicami, pa oltarja tam ni, ampak samo vhod; pride se najprej v tako zvano angeljsko kapelo, ki je lepo razsvetljena, drugače pa celo prazna; le kos tistega kamena shranjuje se tam, ki je bil pred Kristusovim grobom; zdaj se pa mora človek globoko pripogniti in skloniti, da pride v pravo grobovo votlino, katero vedno razsvetljuje 43 luči; tu je na severni strani v skalo vsekan Božji grob, od zunaj preoblečen z dragim mramorjem in tudi zgoraj pokrit s

kamenito ploščo. To je torej tisti znameniti kraj, ki je tolike važnosti za sv. krščansko vero; kajti, če Kristus ni vstal, prazna je potem naša pridiga, pa prazna je tudi vera vaša in še ste v svojih grehah, piše sveti Pavel Korinčanom. Gotovo le tisti je pravi Odrašenik, ki je tudi smrt in grob premagal in ki je zmagovito in častito od smrti vstal. Kakih 20 stopinj zadej za Božjim grobom je v cerkveni steni pokopan Jožef Arimatejski, ki je velikodušno prepustil svoj grob Jezusu, ki ni imel ne svoje lastne hiše v življenju, tako tudi ne po smrti svojega lastnega groba.

Od Božjega groba naprej proti severu je katolišk oltar sv. Marije Magdalene, kjer se je tej veliki spokornici prikazal Jezus po svojem vstajenju. Če stopimo še malo naprej, pridemo v frančiškansko kapelo ali v katoliško cerkvico s 3 oltarji. V celi veliki cerkvi Božjega groba je samo tukaj Jezus pričujoč v Najsvetejšem zakramentu; tu opravljajo varuhi Božjega groba, oo. frančiškani svojo redno službo Božjo in svoje molitve. Tu in sicer na levem stranskem oltarju se shranjuje polovica tistega stebra, na katerega je bil privezan Zveličar, ko so ga neusmiljeno bičali; smel sem se tega stebra z roko dotakniti, kar ne vem če se še je kateremu drugemu izmed naših romarjev posrečilo. Tej kapeli je prizidan silno borni in mali fran-

čiškanski samostan in pa zakristija ali žagred.

V severni ladiji križarske cerkve nahajajo se ta-le svetišča: Gospodova ječa, ker so tam Jezusa vjetega stražili, predno so ga križali; 2) Kapela sv. Longina, ki je s sulico prebodel stran Jezusovo in je pozneje tukaj živel kot spokornik in samotar; in 3) kapela, ki zaznamlja kraj, kjer so si rimski vojaki razdelili Jezusova oblačila. Na vzhodni strani cerkve Božjega groba so vrata in doli po stopnicah se pride v podzemeljsko kapelo sv. Helene, ki pa ni naša, ampak abesinska; pač je pa katoliška kapela najdenja svetega križa, ki je še bolj globoko v zemlji in je torej zopet treba po stopnicah navzdol iti; tukaj je nekaj bil vodnjak, v katerega so bili neverniki vrgli Kristusov križ, sulico in žreblje; a v 4. stoletju je pobožna cesarica Helena te sv. reči zopet našla; oo. frančiškani mašujejo tu vsaki dan in tudi mi smo imeli pri oltarju sv. Helene slovesno službo Božjo drugi dan po prihodu v Jeruzalem. — Ako gremo zdaj nazaj proti Božjemu grobu, pa ne na desni strani, ampak skoz južno ladijo, pridemo najprej do kapele zasramovanja, kjer se shranjuje tisti steber na katerem je Jezus sedel, ko so ga s trnjem kronali, s trstiko po glavi bili in ga še drugače zasramovali. Preostaja nam še zdaj, da obiščemo Golgato, (ki je od cerkvenega vhoda

Razne stvari.

Iz domačih krajev.

(Mil. knezu in škofu) so vlč. gg. duhovniki, zbrani včeraj na pastoralni konferenci v Konjicah, poslali naslednjo brzojavko: »Premilostljivi knez in škof dr. Mihael Napotnik, Maribor. Konferenca obnavlja svoje spoštovanje in pokorščino, želeč, da Prezvizišeni letos popolnoma zdravi obiščete naš dekanat. Dekan Voh«. Premilostljivi so na to brzojavnim potom odgovorili: »Mnogočastiti gospod Voh, Konjice. Lojalno izjavo sinovske udanosti sem z radostjo sprejel. Božji blagoslov častitim zborovalcem, katere v kratkem videti se že veselim. Knezoskof.«

(Osebna vest.) Davčni oficijal v Kamniku, g. Karol Eksel, je premeščen v jednaki lastnosti k okrajnemu glavarstvu v Mariboru.

(Poroka.) Dne 15. maja sta se v Sevnici ob Savi poročila gosp. dr. Fr. Vidic, c. kr. urednik državnega zakonika in gđ. Marica Cimperšek, učiteljica v St. Pavlu v Savinjski dolini.

Iz Maribora. (Shod v Götzevi pivovarni). Za soboto dne 12. t. m. je sklical dr. Huber shod v Götzevo pivovarno z dnevnim redom: »Socijalni demokratje in nemški nacionanci«. Napovedan je bil na 8 uro zvečer, ker pa sta obe stranki jako marljivo agitovali, polnila se je zelo prostorna dvorana že pred 7 uro in ko je dr. Huber točno ob 8 uri shod otvoril, bilo je vse, in tudi najzadnejši kotiček natlačen. Čez 900 oseb se je vdeležilo skoda, med temi okoli 100 »heilovcev«; drugi so bili delavke in delavci.

Predsedništvo je bilo izvoljeno iz socijaldemokratske stranke in da prezrém vse pobožne želje »heilovcev«, ki se v nemajo za nemško državno idejo, naznanim samo, da je dr. Huber nekaj govoril tudi o socijalizmu in sicer je vse zbral iz knjig raznih socijalističnih pisateljev. Odgovarjal mu je dr. posl. Resel in s svojega socijalističnega stališča temeljito pobijal izvajanja dor. Huberja. Vprašal ga je tudi, koliko je tukaj pristnih Nemcev, katerim ni mati ali oče slovanskega pokolenja. Dalje je rekel, da socijalisti so za jednakopravnost narodov in bodo tudi v tem smislu vedno delovali; Nemci pa da hočejo le nadvlado čez druge narode. Poslancu Reselu hotel je odgovorjati nek Banner in je govoril samo 10 minut, toda take bedastoče, da so se mu vsi od srca smejali — in jo je kar sam popihal iz odra. — Obema govornikoma se je oporekalo večkrat in zelo živo, a mariborski Šenererjanci so prav temeljito pogoreli

z nemškim državnim jezikom in najbrže javno ne bodo imeli ali sklicali nikdar več nobenega shoda.

(Cerkvene novice.) Pri Sv. Tomažu pri Veliki nedelji so od 29. aprila do 9. maja vodili duhovne vaje celjski lazaristi oo. Jan. Macur, Fr. Kitak, Jož. Ferjančič in Ant. Kovalik.

(Slatinski Nemci.) Ko se je v deželnem zboru govorilo pretekle dni o razdelitvi slatinske občine, pritoževal se je dr. Deršata tudi nad sedanjim slatinskim občinskim odborom, da govori večina v njem v slovenskem jeziku in da s tem žali nemško manjšino. Kateri moške pa so v manjšini, da so njih ušesa tako malo vajena slovenskih glasov? Ti moške so Ludovik Miglič, Ivan Stojnšek, Lovrencij Potočnik in Ivan Kovačič, in o njih vedo Slatinčani povedati, da do svojega 12. leta nobeden ni znal nemški in da še sedaj ne znajo vsi pismene nemščine, kakor jo zahteva nemška slovnica. In vendar se upajo postavljati kot pristni Nemci!

(Izpit učiteljske usposobljenosti) je naredila v Mariboru tudi gospa Marija Farkaš, učiteljica pri Sv. Lovrencu v Slov. goricah, kar je zadnjokrat po pomoti izostalo.

(Slovenci deželni poslanci) so danes pred obravnavo proračuna, v katerem so nastavljene tudi podpore sūdmarki, šulvereinu in studentenheimu, izročili krepko izjavo ter potem zapustili zbornico.

(Električna železnica) v Mariboru bo imela sledeči tir: Od mute poleg Kokošinekovega drevoreda ali pa od južnega kolodvora skozi Tegethofovo ulico, čez grajski trg, skozi poštno in gosposko ulico čez glavni trg, skozi klavniško ulico, čez most, po trzaški, brežki, Franc Jožefovi, delavniški cesti do koroškega kolodvora in odtod v Studence.

(V Št. Ilju v Slov. goricah) je umrl dne 9. maja g. Janez Uhl, posestnik na Dobrenju. Bil je izvrsten vinogradnik. Na dunajski jubilejni razstavi je dobil za rizlinga l. 1895 od poskuševalne komisije priznalno diplomu!

(Na Klanjcih pri Vranskem) so pogoreli v noči od pondeljka na torek trije posestniki. Zgorelo je tudi eno tele, nekaj ovac in svinj. Požarna bramba iz Št. Jurija je prihitela na pomoč, a ni mogla pomagati, ker vode ni blizu. Ogenj je bajé nastal po neprevidnosti.

(Nov list) »Slovenska Pisarna« je začel izhajati v Celju kot glasilo društva slovenskih odvetniških in notarskih uradnikov. List je docela strokoven in uzorno urejen.

na levi strani in) kjer je Jezus na križu umrl. Skala je visoka blizu 5 m. in vodijo na njo dvojne stopnice od severa in od juga; zgoraj sta 2 kapeli, druga od druge ločeni samo po kamenitih stebrih; desna kapela je tisti kraj, kjer so Jezusa na križ pribili in je naša katoliška; leva pa je grška in katoliški duhovniki ne smejo v njej maševati; sicer smo pa smeli romarji celo blizu priti in moliti, ker tu je najčastitljivi pa tudi najstrašnejši kraj sveta; srebrna, na sredi votla plošča pod oltarjem nam naznanja, da je bil tu Kristus križan, da je na tem vrhu stal sv. križ, od katerega nam prihaja odrešenje. Ta pečina je razpoknila pri Jezusovi smrti (še dandanes se vidi razpoklina) in pravi se, da je skoz njo kapala Zveličarjeva kri na lobanjo prvega Adama, ki je bil bojda tukaj pokopan; vsaj kapela sv. Adama nahaja se ravno zdolaj pod kapelo križanja. Sicer je na Golgati še eden oltar, posvečen žalostni materi Božji; tu je tista podoba, katero omenjajo naš premilostljivi nadpastir Mihael v svojem letošnjem temeljitem pastirskem listu z besedami: »Dovršen kip žalostne Matere stoji na gori Kalvariji v Jeruzalemu.« Na tem mestu je namreč Marija žalostna stala, ko je na križu visel njeni sin. Bil sem tako srečen, da sem enkrat mogel maševati pri tem oltarju. Še to moram omeniti, da

cerkev Božjega groba po sredi ni prazna, ampak stoji tam še posebna, močno zidana stavba, na kateri imajo svoj kor Grki ali razkolniki.

Cerkev Božjega groba je torej po vsem zares čudna, nepravilna in zelo zanemarjena zgradba; njeni deli niso v pravem razmerju in soglasju in zato tudi celota ni popolna in lepa; ta cerkev je pač primerna podoba Božjega kraljestva na zemlji, v katerem je še tudi marsikaj nepopolnega, nerednega, nejasnega in nemirnega; nikjer kakor tam ne čuti in obžaluje vernik bolj nesrečnega razkola in needinosti med kristjani, katere se neverniki veselijo in jo v svoj prid porabljajo. Zdi se nam, da slišimo iz cerkve vrh Kalvarije in njene kupole mogočen klic: »Pridi k nam Tvoje kraljestvo« in da vzdihuje po prihodnjem prestavljenju; želi si tudi ona, da bi že kmalu prišel tisti čas, ko bo eden pastir in ena čreda, in ko se bodo vsi kristjani, zedinjeni v veri in združeni po ljubezni, zbirali okoli enega pravega pastirja, okoli njegovega križa in groba.

Smešničar.

Anka: »Botra, vidite kako malo sobico imamo, ubogi smo!«

Nezka: »O, Vaša soba je velika, v naši se niti en korak ne more storiti.«

(Poročilo iz deželnega zbora) je moralokrat izostati, ker nam je došlo prepozno. Omenjamo samo, da se je uravnava učiteljskih plač vsprejela, kakor jo je predlagal finančni in naučni odsek, in da so se naši slovenski poslanci vrlo potegnili za učiteljski stan.

(Strela) je užgala v soboto dne 13. maja gospod. poslopje Jurija in Marije Leskovec v čadramljski fari. Zgorelo je dvojno poslopje in ena hiša.

(Spremembe pri davkarji.) Davkar je postal Franc Bertošek v Marenbergu, Ferdinand Pihler v Slov. Bistrici. Davkarski kontrolor je postal R. Dolinšek v Brežicah, V. Horak na Vranskem, J. Pernovšek v Slov. Bistrici, Rud. Brovet v Brežicah; davkarski adjunkt je postal A. Schuller v Mariboru, Fr. Mahala v Ormožu, Oton Stepič v Gornjem gradu; davkarski praktikant je postal Fr. Kankovski v Marenbergu, A. Freund v Ptuj, Fr. Ribič v Mariboru, And. Cizl v Celju. Davkar E. Stracovski je prestavljen v Laški trg, dav. adjunki J. Vezensek v Konjice, R. Illovšek v Slov. Bistrici, Is. Horah v Brežice.

(Iz Brežic) nam pišejo: Pišečki g. baron Moscon se menda še nikdar ni zglašil v deželnem zboru; a pretečeni teden je pa vendar govoril o priliki, ko se je razpravljalo za prenovljenje naših vinogradov. Pa čujte! Kaj so govorili gospod baron? So morebiti priporočali deželnemu zboru, ki trosi milijone in milijone goldinarjev za podporo nemštva na Štajarskem, naj od te bogato pokrite nemške mize, katero tudi mi slovenski davkoplačevalci zalagamo, so morebiti gospod baron priporočali svojim nemškim prijateljem, naj se od te še tudi kak drobtinica pošlje slovenskim vinogradnikom na korist? Kaj še neki! Nek graški list piše, da je pri tej priliki, ko se je obravnavalo o brezobrestnem posojilu 50.000 gld. za prenovljenje vinogradov, g. baron Moscon svaril deželni zbor, naj ne pripomaga, da bi se preveč vina ne pridelalo na Štajarskem. Je-li to mogoče? Ta baron je bil toliko let načelnik našega vinorejskega brežiškega okraja? In njega, ki svari nemške poslance, naj za vinorejstvo ne trosijo deželnih podpor, za katere prosijo naši slovenski poslanci, tega barona hočejo nekteri zopet voliti v okrajni zastop brežiški? Zdaj spoznate, kakšni prijatelji so nam Slovencem nemško liberalni baroni.

(Cesarski manevri) Iz Celovca nam piše prijatelj: Zanesljiva poročila govorijo, da se bodo vršile letošnje glavne vojaške vaje od Tirolske po celi gornji Koroški do Celovca. V ta namen se je že tudi naročilo, da se mora tukajšnji grad izprazniti do srede jul., da se bo priredil kot stanovanjske za našega vladarja Franciška Jožefa I. Gotovo bo to izredna čast za nas Celovčane, da bo bival nekaj časa v naši sredini naš ljubljani vladar. Za gotovo se tudi zatrjuje, da pride tudi nemški cesar kot gost našega cesarja, in da bo stanoval zunaj mesta v gradu »Cikulniku«.

(Nemška omika v Celji.) Ako se kdo sprehaja po našem mestu, kmalu mu bode priletela od kake strani umazana, skrajno neolikana psovka kakor: verfl. .... H.... (prokl. ... p. .), Tost, Mulz, Esel i. dr. Presenečen se ozre: li njega kdo psuje (ker v Celji je vse mogoče)? Ne, samo dva paglavca iz nemške šole se brez vsakega znaka jeze pitata s temi psovkami uprav divjaškega izvora; vidi se njima, da sta njih navajena, kakor vsakdanjega kruha. Pa še naj kdo poreče, da nemške šole niso izvrstne, kjer se otroci toliko lepega naučé.

(V Brežicah) je dne 11. maja umrl veleč. gosp. o. Gottfried Hlebec. V mladih letih je bil profesor na novomeški gimnaziji, pozneje v raznih samostanih nastavljen za gvardiana. V zadnjih letih je bival v Brežicah ter bil jako delaven na prižnici in spovednici.

(Duhovniške vesti.) Č. g. Fr. Ogrizek, župnik v Črešnicah, ki se je zdravil delj časa na otoku Mala Lušina, se je vrnil okrepcan zopet v Črešnice.